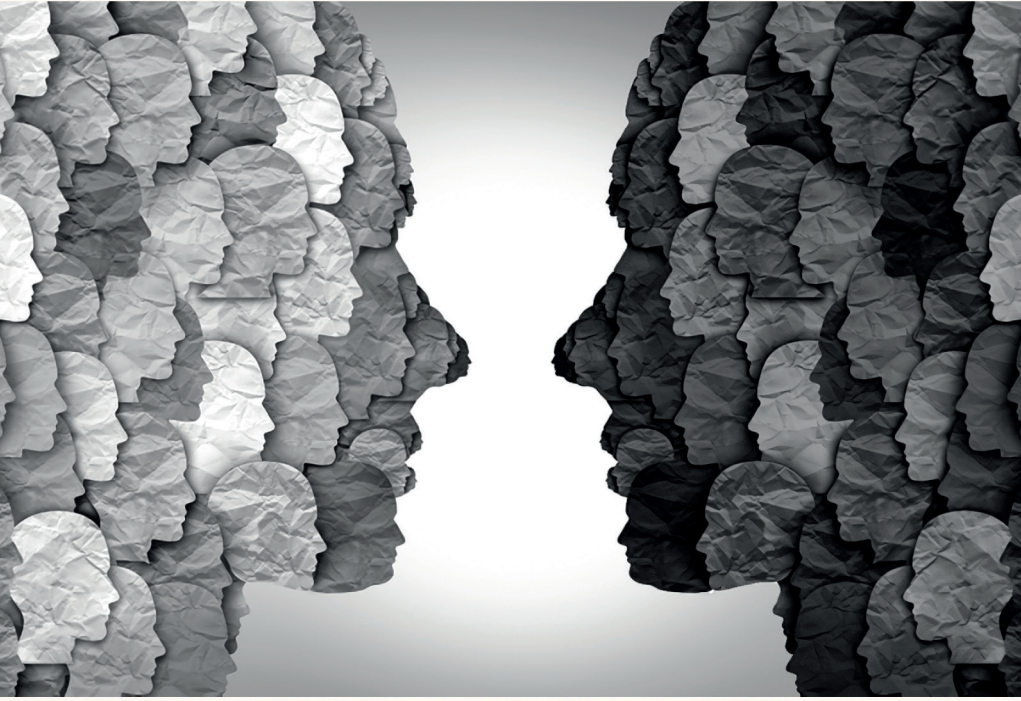

ALİ YAŞAR SARIBAY

Demokrasi Arzusu

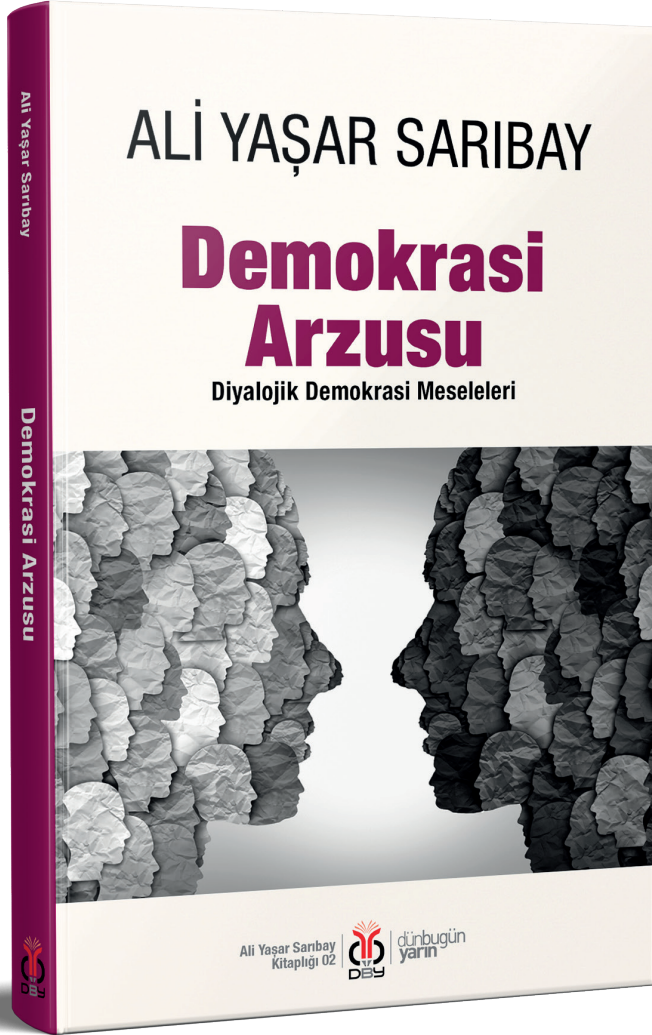
Diyalojik Demokrasi Meseleleri

Ali Yaşar Sarıbay
Kitaplığı 02

dünbugün
yarın

Bu PDF dokümanı, kitabın bir kısmını içermektedir.
DBY okurları için özel olarak oluşturulmuştur.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

“dün”den öğrendiklerinle
“bugün”ü yaşamak
“yarın”ları aydınlatır.

© 2021, DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI™

Tüm hakları saklıdır. Kaynak gösterilerek tanıtım amacıyla ve araştırma için yapılacak kısa alıntılar dışında, yayıncının yazılı izni olmaksızın hiçbir şekilde kopya edilemez, elektronik ve mekanik yolla çoğaltılıp, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

DBY: 158
Ali Yaşar Sarıbay Kitaplığı: 02

ISBN 978-625-7760-58-4
Sertifika No: 18188

Baskı Tarihi: İstanbul, 2021

Yazar:
Ali Yaşar Sarıbay

Yayın Yönetmeni:
İrfan Güngörür

Dizi Editörü:
Nuh Muaz Kapan

Kitap Editörü:
Gülbeyaz Karakuş

Kapak/Mizanpaj:
DBY Ajans

Baskı/Cilt:
Optimum Basım San. Tic. Ltd. Şti.
(Sertifika No: 41707)

KÜTÜPHANE BİLGİ KARTI / Library Cataloging-in-Publication Data (CIP)

Sarıbay, Ali Yaşar

Demokrasi Arzusu: Diyalojik Demokrasi Meseleleri

/ Ali Yaşar Sarıbay

İstanbul : DBY Yayınları, 2021.

303 s. ; 13,5 x 21,0 cm ___ (DBY Yayınları ; No. 158) ___ Dizin var

ISBN 978-625-7760-58-4

1- Siyaset Bilimi 3- Demokrasi 3- Sosyoloji

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Cağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr
Tel.: +90 212 526 98 06

İçindekiler

Önsöz.....	9
Takdim.....	11
Önceki Baskıyı Takdim.....	17
Demokrasi Arzusu.....	21
Kamusal Alan ve Diyalojik Demokrasi.....	39
Diyalojik Demokrasinin Politik Alanı Olarak Parlamento.....	59
Cumhuriyet, Kamusal Alan ve Politik İslâm: Türk Modernleşmesine Yeniden Bir Bakış.....	73
Alternatif Kamusal Alan Olarak Sivil İtiraz.....	89
Politikanın Mahiyeti.....	103
Sanat Olarak Politika.....	107
Özgürlük-Sorumluluk Diyalojisi.....	117
Politika ve Özgürlük.....	121
Sivil Toplum, Demokrasi, Birey.....	125
Türkiye’de Demokrasi ve Sivil Toplum.....	127
Şeref Kültürü ve Devlet.....	151

Seçimler, Demokrasi ve Politik Kültür.....	161
Seçimler ve Demokrasinin Özü.....	165
Demokratik Toplum Düzeni	167
Geçiş Döneminde Demokrasi Dünyamız.....	169
Dinler ve Demokrasi	173
Kişilik ve Demokrasi.....	177
Demokrasi Kültürümüz ve Refah Partisi.....	183
Laikliğin Sosyolojisi.....	187
Hukukun Hükümleri.....	197
Ordu ve Politika.....	201
Üniversite ve Politika.....	203
Siyasal Partiler ve Demokrasi Kültürümüz	207
Popülist Politika ve Partilerimiz.....	215
Kent: Modernleşme ve Postmodernleşme Arasındaki Köprü.....	219
Toplumsal Varoluş(lar) ve Varoşlar.....	233
Türkiye’de Kimlik, Küreselleşme ve İslâm.....	237
Cinsellik, Kutsallık ve Kimlik: Toplumsal Düzenin Bedensel İnşası.....	247
Aydın Kimliği	267
Türkiye’de Postmodern Ulemâ.....	269
Dış Politika Kararlarını Belirlemede Psikolojik Etkenler ve Türkiye	285
Dizin.....	299

Önsöz

Elinizdeki kitap 2000 yılında “Kamusal Alan, Diyalojik Demokrasi, Sivil İtiraz” başlığıyla, makalelerimin, bazı konferans metinlerimin ve konuşmalarımın bir derlemesi olarak Alfa (Bursa) Yayınları’ndan çıkmıştı. DBY Yayınları’nda “Ali Yaşar Sarıbay Kitaplığı”nın 2. kitabı olarak, bazı düzeltmeler ve eklemelerle *Demokrasi Arzusu, Diyalojik Demokrasi Meseleleri* adı altında yeniden yayımlanıyor. Aradan geçen 21 yıl, görüşlerimde ve teorik yaklaşımlarımda bazı değişikliklere -doğal olarak- yol açmış olsa da ele aldığım meseleler, hemen hemen, aynı önemde ve tarzda mevcudiyetini koruyor. Dikkatli okuyucu bu bağlantıyı şüphesiz fark edecektir. Zaten kitabın yeniden yayımlanmasındaki motivasyon da bu noktadan kökenlenen bir husustur: Zarf değişmiş olsa da mazrufun aynılığını korumaya devam ettiğini gösterebilmek. Bu hususun kitabın yazarının bir hüsnükuruntusu olmadığı, şüphesiz, okuyucunun yaygın olarak benzer hissiyata sahip olmasıyla anlaşılabilir bir şeydir. Gene de kitabın içerdiği yazıların büyük çoğunluğunun 2000 yılının konjonktürü, toplumsal ve politik şartları bağlamında okunması gerçekçi bir tutum olacaktır.

Teknik bir hususu belirterek sözümü sonlandırayım. Kitapta makalelerin künyesi verilmemiştir. Bir sitem olarak kabul edilmesin; bir makaleyi davet üzerine yazmama rağmen 2-3 yıl yer alacağı kitabın, derginin çıkmasını beklediğim olmuştur. Bu açıdan, bazı yazılar, konferans metinleri için “doğmamış çocuğa ad koymak” zaten mümkün değildi. Kitabın şekli tutarlılığını gözeterek en doğrusunun hiçbir kaynağın künyesini vermemek olduğunu düşündüm; anlayışla karşılanacağını umuyorum.

Son bir söz, kitaba emek veren Dr. Gülbeyaz Karakuş’a olan teşekkürümü dile getirmekle ilgili olacak: Bütün şevki ve titizliği her kitabımda olduğu gibi bu kitap için de işimi kolaylaştırdı, bana daha önce dile getirilmiş düşüncelerim üzerine yeniden eğilme fırsatı yarattı, eksik olmasın. Ayrıca, “Ali Yaşar Sarıbay Kitaplığı”nın ikincisini yayınlayan başta editör Nuh Muaz Kapan olmak üzere DBY’nin tüm çalışanlarına da teşekkürlerimi sunuyorum.

Ali Yaşar Sarıbay
23 Mayıs 2021

Takdim

Büyük demokrasi teorisyeni Giovanni Sartori, *magnum opus* sayılan *Demokrasi Teorisine Geri Dönüş* (2014) başlıklı kitabında bir kavram, norm, politik yönetim biçimi ve kurum olarak demokrasi olgusunu analiz ederken; “halkın iktidarı”nı ifade eden demokrasinin iki kutuplu dünyadaki farklı kavramlaştırmalarına değinen Bertrand Russell’ı eleştirir. Russell, söz konusu farklı kavramlaştırmaları şöyle formüle etmişti: “Batının demokrasi tanımı çoğunluğun **yönetimiyle**, Rus görüşü ise, çoğunluğun **çıkarlarıyla** yapılmaktadır.” (2014:571-vurgu orijinalinde). Sartori’nin sözleriyle, Russell, her iki formülden birinin diğerine üstünlük iddia etmediği bir alternatif sunmaktadır. “Bir demokrasi, demo-iktidarını (halkın yönetimi), diğeri ise demoya sağlanan yararları (halkın çıkarlarını) iddia etmektedir.

Bu noktada iki hususa dikkat çekmek gerekiyor. Birincisi, Sartori’nin Russell’ın formülasyonunu, bir başka demokrasi tanımı önermiş gibi görmenin çok gerçekçi olmadığına dair eleştirisidir: “Hiçbir çıkar, eğer çıkar sahibi tarafından kendi çıkarı doğrultusunda korunmaz ve karar verilmez ise asla korunamaz.” (2014: 572). İkincisi, reel politikte Russell’ın

sunduğu tanımın “Halk Demokrasisi” ile “Burjuva Demokrasisi” şeklindeki ideolojik ayrımın gündemi hep işgal ettiğinin de bir gerçek oluşu. Her iki tarafın iddiası “gerçek” halk anlayışının kendilerine mahsus tanımda içerildiğidir. Bu da tam değinmek istediğim bir meseleye bizi götürür: Demokrasinin, ontolojik değil, epistemolojik bir meseleye indirgenerek, bir *İdea* mahiyetine büründürülmüş olması.

Biraz daha açalım. *İdea*, felsefî anlamda, düşüncenin yöneldiği nesne olarak, zihinde olsun, zihin dışında bulunsun, varlığı meydana getiren bir *ilk*edir. Bu ilkenin, *hakikat* (truth)’e veya herhangi bir *gerçeklik* (reality)’e dönüşmesi; Hegelci anlamda, düşüncenin yöneldiği nesne ile örtüşmesiyle mümkündür. Öte yandan, *İdea*, esasen *evrensel-tekil-tikel ilişkisi* ekseninde etrafında oluşmuş bir *ilk*edir.* Somut bir örnek çerçevesinde açıklayayım: *Evrensel* (Universal) çok genel olana izâfeten dile getirilen bir kavramdır. Tekillik (Singularity), bir şeyin biricik (unique) anlamına gelmeyen ve artık genellik dünyasına ait olamayan bir bireyselliği ifade eder. *Tikellik* (Particularity) ise genellik üzerinden görünürlüğe sahip, ona ait olabilen bir bireysellik biçimidir.** Bu tanımlar açısından; örneğin “Kediler” evrensel bir ifadedir. Bir kediye **bu** kedi dediğimde o “Kediler”den birini kastettiğim için Tekil olanı tanımlamış olurum. Fakat cinsi Çiçila olan kedimden bahsedersen, Tikel olanı dile getirmiş olurum. Örneğimizi “Demokrasi” olgusuna uygularsak; “Demokrasi” dediğimizde ilk akla gelen Evrensel bir kavram olur. Bu bakımdan, bahsettiğimiz “Batı demokrasisi” veya “Rus demokrasisi” Tekil olarak hem “biricik” hem “genellik” içermeyen bir durumu ifade eder. “Halk

* Burada V. Metin Demir’in *Yaşamın Metafiziği. Hegel’de Doğa, Tarih ve Atışkanlık* (İstanbul, 2020, s.40/dipnot 46) kitabından yararlandım.

** Kojin Karatani, *Transkritik* (İstanbul, 2008, s.24-26)’dan yararlandım-kendi verdiği örnekler eşliğinde-

demokrasisi” veya “Burjuva demokrasisi” ise Tikel olana denk düşer, bir genelliğe atfı içerir, ona ait bir bireyselliğe karşılık gelir.

Hâl böyleyse, “demokrasi”den bir hakikat/gerçeklik olarak bahsedebilmek, yöneldiği nesneyle örtüşmesine bağlı olacaktır ki meselenin bam teli de tam bu noktada ortaya çıkar: Demokrasi *İdea* olarak “halk” nesnesine yöneliyor olsa da “gerçek” halkın ne/kim olduğuna dair *aporia* (açmaz) ile karşılaşmak kaçınılmazdır: Bir *İdea*’nın yöneldiği nesnenin kendisinin de *İdea* hâline gelmesine yol açması ve döngüsel bir durumu oluşturması! Bu döngüsellik, demokrasinin tamamlanmamış, ucu açık bir süreç olarak kendi ontolojisini (bedenini) arayan bir epistemolojinin (baş) peşinde koşmasına yol açar. Arzulanan bir nesne (epistemoloji), gerçek olan (ontoloji) arasında süregidecek olan biteviye bir salınım! Veya yukarıda tanımladığım *Evrensel-Tekil-Tikel* ekseninin düz çizgisel olmayan, dairesel bir etkileşimin zemini hâline gelmesi: Tikel’in Tekil’e sirâyeti, Tekil’in Evrensel olanın yerini almaya yönelmesi ve Tikel’in Tekil hâle gelmesi... Demokrasi “modelleri”ni ve demokrasiye dair küresel çekişmeleri düşündüğümüzde bunu daha net görebiliriz. “Batı demokrasileri” Evrensel olarak kendisini konumlandırdı -kendi içindeki çeşitliliklere rağmen-. “Halk Demokrasileri” alternatif bir Evrensel’i empoze etti (gene kendi içindeki çeşitliliğe rağmen). Nihayet, her Tekil “X Usulü” bir Tikel olandan hareketle, neticede potansiyel Evrensel olma konumunda belirdi.

Bu kitap ilk makalede (“Demokrasi Arzusu”) ayrıntılı olarak işlendiği gibi aslında söz konusu salınımın, kendi açmazları ve paradoksları eşliğinde, çeşitli meselelerdeki yansımalarını analiz etmeye girişen bir çalışmadır. Nitekim çalışmamızda arzunun Lacancı anlamda “çözumsuz bir eksiklik” olduğu söylenmişti. Bu açıdan arzunun “tamamlanma” isteği

peşinde yönelişini istikrarsız kabul ettiğimiz için de günümüzde “demokrasinin krizi” denen meselenin, aslında, hiçbir zaman bir çözümle sonuçlanmayacağı; fakat bir paradoks olarak, bu krizlerden beslenerek hayatını sürdürceğini iddia edebiliriz.

Kitabın alt başlığındaki “Diyalojik Demokrasi”, bir alternatif model olarak algılanmamalıdır. İlgili bölümlerde de belirtildiği üzere, üzerinde durulan bir model değil, demokrasinin kendi içinde taşıdığı çelişkileri ve/ya eksiklikleri anlamaya yönelik, Platon’dan Martin Buber’e, Emmanuel Levinas’tan, Hans-Georg Gadamer’e, Mikhail Bakhtin’dan Jürgen Habermas’a uzanan yeni olmayan bir yaklaşımdır.* Demokrasiye dair çeşitli meseleler bu yaklaşımın ruhuna sâdik kalarak ele alınmıştır. Meselelerin çoğu, kamusal alanda vukû bulan politik mahiyetteki meselelerdir. Örneğin, politikanın doğası; bu doğada için özgürlük, etik, demokrasinin aktörleri olarak politik partiler, ordu gibi politika dışı kurumların demokrasideki yeri; en nihayet, devlet- toplum ilişkisinin sivil alan üzerinden anlaşılması, dinî ideoloji ve politik oluşumların demokrasi açısından konumları, demokrasinin olmazsa olmaz unsuru olan muhalefetin mahiyeti ve işlevi gibi... Söz konusu meselelere dair analizler, demokrasinin “diyalojik” temelinde dayanarak ve fakat demokrasinin bünyesindeki paradokslar göz ardı edilmeden yapmaya çalışılmıştır. Tâbiri caizse, kitaptaki analizler, demokrasiye dair unsurlarla bizâtihi bir “diyalojik” zeminde yürütülmüştür (Kitaptaki “Alternatif Kamusal Alan Olarak Sivil İtiraz” buna örnektir). Yukarılarda ifade ettiğim gibi; demokrasi olgusuna ne tamamen epistemolojik ne de tamamen ontolojik olarak bakılmıştır. Epistemolojiyi ontolojiden ayrı değerlendirmedüğimin göstergesi, kitapta demokrasi

* Katarzyna Jezierska-Leszek Koczanowicz, “Introduction”, Aynı yazarlar (Ed.), *Democracy in Dialogue, Dialogue in Democracy*, Surrey (England), 2015.

meselelerinin **gündelik hayattaki** izdüşümü olan konulara yaklaşımımdır. Örneğin, “Kişilik ve Demokrasi”, “Cinsellik, Kutsallık ve Kimlik: Toplumsal Düzenin Bedensel İnşâsı”, “Türkiye’de Postmodern Ulemâ” başlıkları altındaki konular bunlar arasındadır.

Sonuç olarak, yeni bir başlıkla kitabı yenilerken ve genişletirken eklediğim konulara, eski baskıdaki “Sunuş”ta Roland Barthes’dan aktardığım temel iki soruya gene aynı yaklaşımla demokrasi üzerinden cevap aramam devam etti: 1. Toplumun hangi yanıyla, neden yüzleşmek istiyorum; 2. Üreteceğim dilin mahiyeti ne olmalı ve bu dili gerçekten özgürce üretme olanağına ne kadar sahibim?

Sorulara verilen cevap, bu kitapta sanırım daha açık hâle gelmiştir: Toplumdaki gerek kurumlar, gerek gündelik hayat düzeyinde demokrasi kültürünün mahiyetiyle yüzleşmek isteği; akademik bir dil ve yaklaşımdan uzaklaşmamaya çalışan bir dilin **anlamayı** esas alan, bu doğrultudaki **yorumlamanın** uyardığı özgürlük, analizlerime vücut vermiştir. Elbette takdir, okuyanlarındır.

Ali Yaşar Sarıbay

1 Mayıs 233, 235
24 Aralık 161, 162, 165

A

Akıl 27, 195, 262, 264, 278
Akıl-Arzu diyalektiği 27
Amerika Birleşik Devletleri
(ABD) 142, 169, 174, 192, 288,
296
Anavatan Partisi (ANAP) 142,
145, 216
Antik Çağ 23, 107
Arendt, Hannah 44, 45, 57, 89,
119, 121, 191, 192, 193, 195
Aristoteles 23, 95, 107, 118, 121
Arlacchi, Pino 157, 158, 160
arzu nesnesi 22, 25, 27, 28, 253
Atatürk, Mustafa Kemal 66, 67,
68, 70, 208, 209, 210
Aydın kimliği 37, 213, 267, 268,
269, 282, 283

B

Bakhtin, Mikhail 14, 72, 120
Balibar, Etienne 26

Dizin

Barthes, Roland 15, 17
Batı 12, 13, 103, 128, 131, 135,
138, 139, 140, 142, 144, 167, 168,
186, 195, 243, 253, 262, 264, 267,
271, 272
Bauman, Zygmunt 93, 100, 101,
120, 228, 239, 240, 241, 272, 277,
283
beden 22, 248, 251, 252, 253, 254,
256, 261, 265
bilinçdışı 33, 37, 256
Brown, Wendy 21, 22, 23, 30, 33,
34, 37
Buber, Martin 14
Bulaç, Ali 190, 195, 279, 280, 281,
283
burjuva 12, 13, 43, 73, 74, 142,
144, 221
Bursa 9, 72
C-Ç
Casanova, J. 85
Castoriadis, Cornelius 19
Chaney, David C. 220, 222, 227,
231, 241, 246

- Cinsellik 15, 247, 250, 251, 254, 255, 258, 260
- Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) 71, 79, 80, 81, 83, 144, 171, 210, 211, 212
- Cumhuriyet rejimi 68, 71, 73, 75, 77, 78, 79, 80, 86, 144, 166, 169, 189, 210, 237, 267, 294
- Çalık, Mustafa 155, 156, 157, 160
- Çiller, Tansu 142, 151
- D**
- Demirel, Süleyman 68, 69, 70, 71, 72, 210, 214, 295, 296
- Demokrasi 9, 11, 12, 13, 14, 15, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 33, 34, 35, 37, 38, 39, 41, 46, 50, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 59, 60, 62, 63, 66, 69, 71, 72, 76, 80, 81, 83, 84, 85, 87, 125, 126, 127, 128, 130, 131, 133, 134, 136, 137, 141, 144, 146, 147, 148, 149, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 168, 169, 171, 173, 177, 178, 180, 183, 184, 185, 195, 197, 202, 207, 208, 210, 211, 213, 229, 230, 231
- Demokrat Parti (DP) 79, 80, 81, 83, 142, 143, 145, 171, 186, 211, 212
- Demos/kratia 22
- Devlet 14, 32, 42, 43, 45, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 57, 60, 65, 66, 71, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 84, 85, 86, 103, 107, 113, 126, 127, 128, 129, 130, 134, 135, 136, 139, 140, 142, 143, 144, 146, 147, 148, 149, 151, 152, 155, 159, 160, 161, 162, 163, 167, 168, 171, 184, 189, 197, 198, 202, 208, 215, 237, 255, 267, 279, 281, 285, 292, 295, 296
- Dionysos 264
- Diyalojik Demokrasi 9, 14, 39, 53, 54, 56, 62
- Durkheim, Emile 36, 38, 47, 48, 94, 248, 257, 265
- E**
- Ecevit, Bülent 295, 296
- efendi-köle diyalektiği 37
- Eliade, Mircea 257, 258, 265
- entelektüel 110, 140, 145, 152, 268, 269, 270, 271, 272, 277, 283
- Eşraf 139
- etik 14, 51, 84, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 118, 126, 166, 183, 185, 223, 228, 234, 237, 239, 240, 241, 243, 244
- etimoloji 22
- F**
- Felsefe 17, 195
- Feurbach, Ludwig 249
- Foucault, Michel 249, 250, 254, 255
- Frankfurt Okulu 109
- Freud, Sigmund 233, 248, 249, 250, 256, 264, 265
- fundamentalizm 173, 174
- G**
- Gadamer, Hans-Georg 14
- Gazzâli 258
- Giddens, Anthony 52, 53, 54, 57, 98, 247, 261, 262, 265, 266
- Gruchy, J. W. De 173, 174
- Gürsel, Cemal 82

- H**
- Habermas, Jürgen 14, 42, 43, 45, 49, 50, 56, 57, 63, 64, 65, 72, 74, 87, 89, 91
- halk 12, 13, 71, 144, 210, 216
- Han, Byung-Chul 29, 35
- hedonist bireycilik 54
- Hegel, G. W. F. 12
- Heidegger, Martin 253
- Hermenötik 25, 193, 194, 282
- Hisba 139
- holding 32
- Holocaust 93, 95, 101
- Homoeconomicus 30
- Homopoliticus 30
- Hristiyanlık 173, 242, 258
- Hukuk Devleti 197
- Hukukun Hükümlerliği 197
- Hüseyin Avni Bey 68, 69, 70, 71, 210
- Hz. Peygamber 139, 276, 280, 281
- İ-İ**
- Irak 296, 297
- İdea 12, 13
- iktisadî rasyonalite 142, 143, 144
- İslâmiyet 67, 73, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 86, 87, 137, 138, 139, 140, 141, 149, 173, 185, 188, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 209, 226, 232, 237, 238, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 258, 259, 260, 265, 268, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283
- İttihat Terakki Cemiyeti 66, 208
- J**
- Jefferson, Thomas 107
- K**
- kamu 42, 56, 73, 86, 155, 197
- kamusal alan 9, 14, 39, 40, 41, 43, 44, 45, 46, 47, 49, 50, 51, 55, 56, 57, 63, 73, 74, 85, 89, 92, 105, 123, 159, 174, 193, 198, 262
- kanun 197
- kapitalizm 27, 28, 220
- Kartel Parti 31, 32, 33, 112
- Kemalizm 80, 81, 82, 143, 170, 171, 186, 268
- Kent 44, 45, 138, 219, 220, 221, 222, 229, 230, 231, 262
- Kıbrıs sorunu 294, 295
- kimlik 15, 28, 49, 55, 79, 93, 148, 191, 222, 223, 224, 230, 232, 237, 238, 240, 241, 243, 244, 245, 246, 247, 250, 251, 252, 253, 260, 261, 265, 266, 270, 275, 280, 281
- kolektif bilinç 47, 48
- Konfüçyus 107
- Körfez Savaşı/Krizi 295, 296, 297
- Kutsallık 15, 247, 249, 251, 257, 259, 260
- kültür endüstrisi 109
- L**
- Lacan, Jacques 25, 26, 37
- Lao Tse 107
- Lenin, Vladimir 107
- Levinas, Emmanuel 14
- Lewis, Bernard 139
- M**
- Machiavelli, Niccolo 107, 291
- mafya 158, 160
- Mannheim, Karl 273, 274
- Mardin, Şerif 138, 139, 141, 149, 213, 271, 283
- Marksizm 268

- Marx, Karl 28, 94, 221
 Medine Vesikası 140, 141, 278,
 280, 282, 283
 Merleau-Ponty, Maurice 253
 Mert, Nuray 187, 188, 189, 190,
 226, 232
 Milli Birlik Komitesi 82
 Milliyetçi Hareket Partisi (MHP)
 145, 155, 157, 160
 Misâk-ı Millî Beyannâmesi 66,
 208
 modernite 77, 93, 100, 101, 222,
 250
 modernleşme 72, 82, 149, 169,
 219, 224, 238
 Mouffe, Chantal 39, 40, 57, 229,
 230, 232
 Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti 66,
 67, 68, 208, 209, 210
 müzâkere 63
- N**
 Neo-Patrimonyalizm 152, 153
 Nietzsche, Friedrich 253, 255,
 256, 264, 266
 Nutuk 68
- O-Ö**
 Orta Çağ 61, 104, 108, 190, 191,
 215, 267, 270
 Ortadoğu 137, 139, 140, 141
 Osmanlı Devleti 66, 72, 127, 134,
 135, 136, 144, 154, 169, 170, 190,
 208, 214, 225, 226, 237, 263, 266,
 267, 276, 283
 öteki 77, 139, 186, 222, 233, 254,
 260, 261, 265
 Özal, Turgut 142, 295, 296, 297
 özgürlük 14, 15, 18, 41, 42, 57, 78,
 96, 97, 117, 118, 119, 120, 121,
 122, 132, 179, 198, 202, 213, 256,
 275
 Özne 40, 222, 224, 278
- P**
 parlamento 59, 63
 patrimonyalizm 152, 155, 157
 petrol 296
 Platon 14, 23, 94, 95, 107, 114,
 291
 politika 14, 40, 79, 82, 84, 95, 103,
 104, 107, 108, 111, 113, 114, 115,
 118, 121, 123, 132, 182, 201, 203,
 204, 215, 216, 285, 286, 287, 288,
 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295,
 296, 297
 politikbilim 17, 177
 politik İslâm 78
 politik kültür 80, 81, 89, 90, 133,
 136, 161, 170, 184
 politik teori 17, 93
 politik toplum 51
 popülist politika 215
 postmodernite 50, 87, 92, 149,
 219, 220, 221, 225, 227, 228, 229,
 232, 239, 241, 243, 246, 251, 252,
 274, 277, 278, 281
 Psikopolitika 37
 psişe (psykhe) 29
- R**
 Rawls, John 89, 90, 96
 Refah Partisi (RP) 82, 83, 84, 143,
 183, 184, 185, 186, 216
 rejim 21, 26, 46, 51, 68, 80, 113,
 143, 209, 211
 risk toplumu 98
 Russell, Bertrand 11

- S-Ş**
 Said Nursi 276
 sanat 107, 108, 109, 110, 113, 114
 Sartori, Giovanni 11, 23, 38, 39,
 54, 56, 57, 60, 61, 72, 130, 131,
 149, 165, 166
 Sartre, Jean Paul 117
 Schmitt, Carl 72, 104, 121, 162
 Sennett, Richard 48, 57, 92, 111,
 115, 224, 232, 262
 Simmel, Georg 222, 223, 224, 232,
 233, 238, 239, 240, 246
 sivil itaatsizlik 89, 90, 91, 92, 202
 sivil toplum 43, 51, 52, 54, 55, 73,
 74, 78, 85, 86, 87, 125, 126, 127,
 128, 129, 130, 132, 133, 134, 136,
 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143,
 144, 145, 146, 147, 148, 149, 164,
 229, 232, 246, 279
 siyasal partiler 207
 Spinoza, Baruch 21, 26, 34, 37
 Strauss, Leo 95, 96, 101, 246
 Susurluk 151, 159
 şeref kültürü 151, 152
- T**
 temsil 39, 41, 49, 51, 52, 59, 60,
 61, 62, 63, 66, 69, 70, 72, 74, 75,
 109, 110, 118, 129, 131, 141, 142,
 162, 190, 201, 202, 208, 214, 223,
 239, 254, 258
 Teşkilât-ı Esâsiye Kanunu 66, 208
- Teşkilât-ı Vilayet Nizamnâmesi
 66, 208
 Thucydides 107
 Tocqueville, Alexis 107, 271
 toplumsal sözleşme 26
 Touranie, Alain 40
 Türkiye Büyük Millet Meclisi
 (TBMM) 65, 67, 68, 70, 72, 208,
 209, 210, 213, 214
 Türk modernleşme tarihi 74, 86
- U-Ü**
 Ulemâ 15, 139, 268, 269, 271, 274,
 277, 282
 Ulus 60, 65, 75, 76, 77, 144, 263,
 281, 287
 Ülgener, Sabri Fehmi 271, 283,
 284
 üniversite 203
- V**
 varoluş 233, 234
- W**
 Washington, George 107
 Weber, Max 94, 108, 111, 115,
 153, 160
- Y**
 Yunan Devleti 22, 24, 33, 42, 59,
 132, 177, 297
 yurttaşlık 33, 54, 76, 222

Demokrasi Arzusu

Diyalojik Demokrasi Meseleleri

Modern öncesi toplumlarda insanlar kanaatkâr şekilde toplumlarının arzu etmelerine imkân verdiği oranda arzu ederlerdi. Fakat modern insan, kapitalizmin mutasyona uğramış hâli olan neoliberalizmde o kadar çok ihtiyaç, nesne ve seçenikle karşı karşıyadır ki; bunların bihakkın karşılanamaması, insanda son tahlilde hayâl kırıklığına dayanan bir öfkeye dönüşme potansiyeli de içerir. Öfke, kalabalık hâlinde vukû bulduğunda; insanın bireysel ahlâkî sorumluluktan kurtulma yolu açılır ve o yolda ilerledikçe de birey kendisini sosyal çevrenin aciz bir kurbanı şeklinde tanımlayan ideolojik bir kılıfa bürünür: Tarihsel olarak birçok radikal eylemin göstermiş olduğu gibi, söz konusu ideolojik kılıf, rengini nostaljik şekilde altın çağ misali bir geçmişten alır. Böylece, tatmin edilmediği düşünülen toplumsal, ekonomik ve siyasal arzular *kitteselleşir* ve sırf bu kitlesel özellik yüzünden eylemler, *demokratikleşme* talebi şeklinde ifade bulur. Oysa *kitteselleşme*, sosyolojik bir *homojenleşmenin* eşliğinde sanal bir eşitliği gerçekmiş duygusuyla kurgular; kalabalıktaki çeşitlilik, demokratik siyasal bir farklılık gibi algılanarak *kimliksizleşmenin* üstünü örter.

***Demokrasi Arzusu*, siyasal arzuların “demokrasi” söyleminde ortaya çıkan taleplerinin gerçekliğini ve imkânını sorgulamaktadır.**

DÜN BUGÜN YARIN YAYINLARI
Ankara Caddesi, Ünal Han No: 21/4
Çağaloğlu, Eminönü - Fatih / İstanbul
Tel. - Faks: +90 212 526 98 06
www.dby.com.tr • dby@dby.com.tr

ISBN 978-625-7760-58-4

9 786257 760584